

ئیسرا ئیل، گۆزپەرستی و سزای لەسەدارەدان، جەنگ لە دژی مافی ژیان بە فەلەستینیەکان. زگار ئاکری

لە 30 ی ئازاری 2026، کەستێ ئیسرا ئیل یاسایەک تەپاند کە مردن دەسەپنەت بە هەواسین بەسەر زیندانێ فەلەستینیەکان و دەستگیرکراوەکان کە لەلایەن دادگای سەربازی و تاوانبار کراون لە کەیسەکانی بەشداریکردن لە هەرشێ کوشند، کە سزا کە دەبێت لە ماوی نەوێد و ژ لە تاوانبارکردن کە جەبەجە بکەت. ئەمە یاسای تاوان نییە. ئەمە ئامرازێکی کە دیکراوەی پاكتاوی گۆزپەرستی کە لە چوارچێوەی سیستەمی ئاپارتایدی بەگۆنایە نامەدا کار دەکات.

ئاپارتاید لەڕەدا و سەفەکی و وانێژی یان زیادووێدەکی شاعیرانە نییە. ئەمە زاراوەیەک یاسایی وردە کە لە یاسای نەوێد و تیدا وێک سیستەمی زابوونی دامەزراوەیی سیستماتیک لەلایەن گروپێکی نەتەوێد و بەسەر گروپێکی نەتەوێدایدا پەناسە کراوە، لەسەر بنەمای جیاکاری لە ماف، جوو و هەبوونی یاسایی. ئەم سیستەمی بەرگەکی سیاسی بە وێنەی ئێمەریکی هەیە.

بە تەگەشتن لەوێ چێ و ویداو، ناتوانین تەنها بە یاسا دەست پێبکەین. ئەمە دەبێت لە هەموو ئێ و پێکھاتەیی دەست پێبکەین کە بەرھەمی هەناو، سیستەمی سەرمايەداری کە دێپارێزێت، و دوو ووی ئێکھراوی ئێژئاوا کە تەمەنی درێژ دەکات و.

1. سزای لەسەدارەدان، هەرزانترین چارەسەر بە دەوڵەتێکی شکستخواردوو

لە هەوڵێکی پەرسپیی و مەیی خەم، سزای لەسەدارەدان بە تەواوی و یێکلەکرێ و تە دەکەم و. مافی ژیان مافی سێشتی و لە مەقایی تێ مەق جیانە کراوە، و هیچ دەوڵەتێک، هەرچەندە شەریعی تێ بانگەشێ بە بکات، مافی ئێ و نییە لەی بسەنێت و. ئەم ئێکردن و یێ نالەرزێت و کاتێک یاسا لە دەوڵەتێک و دەت کە خێ بە دیموکراسی دەناسێت، هەر وها کاتێک لە دەوڵەتێک و دەت کە چەوساندن و یێ نەتەوێد قەزەون ئێجام دەدات لە بەرچاوی جیهان و بە پێرزی شاراوی خێ.

هیچ کسک تاوانبار یان توندوتیژ ل دایک نابت. هـموو مـرـقـک لـ حـاـتـکـی بـتاوانی تـواودا لـدایک دـبـت. هـنـدک هـلومـرج و هـلومـرجن کـ مـرـقـف دـکـنـ تاوانبار: هـژاری، بـکـاری، نـبوونی پاراستنی کـمـمـایـتی، سـتـمـکاری، جـگـ لـ جیاکاری و چـوسانـدنـوی نـتـوـوی و ئایینی و چینایـتی. سزای لـسـدارـدان بیانویـکی ئامادـ بـ حـکـومـتـ شکستخواردووـکان دـخـسـنـت بـ خـدـزینـوو لـ بـرپرسیارـتی استـقینـیان لـ چارـسـرکردنی گـگـکانی تاوان و توندوتیژی. لـ چوارچـوی جیاکاری نـتـوـوی قـزـوندا، زیاتر دـبـوات: ئامرازـکـ بـ لـناوبردنی بـرهـسـتکاری، تاوانبارکردنی قوربانی، و گـگـینی خـکـکـکـ ووبـوی چـوسانـدنـوو دـبـنـوو بـ تـمـتـبار لـبـردـم دادگاکانی سـتـمـکارـکانیـندا، لـ دیمـنـکـدا کـ نـبوونی دادپـروـری دـگـاتـ ئوـپـوی

ئـمـ ئاسانترین و کـمـترین چارـسـر، لـ کاتـکـدا چارـسـرکردنی گـگـکانی تاوان و توندوتیژی تـچووی زـر و کاری جدی و استـقینـی دـوت. کاتـکـ ئو دـسـاتـ لـسـر نادادپـروـری و جیاکاری نـتـوـوی دامـزراو، پرسـیاری گـگـکانی توندوتیژی دـبـتـ پرسـیاری سیاسی دیار، چونکـ وـمـکـی پـشـوخت زانراو: گـگـی توندوتیژی خـی چـوسانـدنـوی، ئو هـژاریـی دروستی دـکـات، ئو ئاوارـیـی بـرهـمی دـهـنـت، و ئو سووکایـتیـی ژانـ دـیخـنـت.

سزای لـسـدارـدان لـ جـوهـردا سزایـکی توندوتیژی، تـسـنـدنـوو و نامـرـقانـیـ کـ لـسـر بـنـمای لـژیکی تـسـنـدنـوو دامـزراو، نـکـ لـسـر لـژیکی چاکسازی و چاکسازی. هـروـها لـ سروشتی خـیدا سزایـکی چینایـتی و جیاکاریـی لـ هـموو شوـنـک و لـ هـموو کاتدا.

زـرینـی ئوانـی سزای لـسـدارـدانیان بـسـردا سـپـنـراو لـ جیهاندا سـر بـ چینی کرـکار و کـمـمـگـ پـراوـزخراوـکان و کـمایـتیـی نـتـوـوی و ئایینیـکان.

بـدگـمـن گوـمان لـ کـسـکی دـوـمـند یان کـسـکی خاوان قورسایـی سیاسی دـبـت کـ بـ تاوانـکی تاوانکاری لـ سـدارـ بدرت. ئـمـ کـوت نیی. ئو جـوهـری خودی سیستـمـکـی، کـ خاوان ئیمتیازات دـپارـزـت و سزای بـبـشکراوـکان دـات. لـگـ ئوـشـدا، سزایـکی نـگـاوـی لـ جیهانـکـدا کـ دادگاکان بـ هـیـ گـورـی دادوـری پـسـکراون و زـرینـی

دانیپـدانا نـکان لـ ژـر زـر مـلـ، ئـشکـنجـدان و فشاری
دروونی و جـستـی و ردـگیرـن. کاتـک سزای لـسـدارـدان
بـسـر کـسـکی بـتاواندا دـسـپـنـرت، هیچ گـانـو و
قـرـبووکردنـو یـک نیـ، ئـمـش بـسـ بـ تـکردنـو یـ ئـو
سزایـ لـ بـنـتـو.

چـند خراپـتر کـ دادگا لـ سـرـتاو سـرـبـخ نیـ، بـکو
خـی بـشـکـ لـ نامـری چـوسانـدنـو یـ نـتـو یـ و یـکـک لـ
نامـرازـکانـی.

ئـو کـمـگـایـنـی کـ مرـفـانـترین مـمـن لـگـ تاوان و
دادپـروـترین لـ دابـشـکردنی ساماندا ئـوانـن کـ توانای
کـمـکردنـو یـ توندوتیژیان هـیـ. کوشتن بـناوی یاساو
ئاسایش بـرهـم ناهـنـت. دـو تـک بـرهـم دـهـنـت کـ توانای
تـسـندـو بـدـست دـهـنـت و لـ چاکسازیدا شکست دـهـنـت،
دـو تـک کـ لـ گـی لـسـدارـدانـو کلتوری مردن و کوشتن
دـچـسـپـنـت و لـ هـموو کـمـگـادا بـناوی دـکـاتـو.

کاتـک دـو تـکی ئاوا لـسـر نادادپـروـری و جیاکاری
نـتـو یـ قـزـون دامـزراو، ئـم کـلتووری کوشتن لـ
سنوورـکانـی خـیدا نامـنـتـو. دـبـتـ مـدـلـک کـ هـنارد
دـکـرت، شـرعی دـدرـت و لاسایی دـکـاتـو لـلایـن هـموو
سیستـمـکی زاـبوون کـ بـدوای داپـشینی یاسایی بـ
تاوانـکانـی دـگـت.

2. یاسای نو، گـیـنی کوشتن بـ سیاسـتی فـرمی

حکومـتی ئـستای ئیسـرائیل استـوـترین و توندـوـترین و
گـزـپـرستـترین حکومـتی ئیسـرائیل. کابینـکـی چـند
وـزیرـکی تـدایـ کـ فـلـستینیـکان بـ زمانـک و سـف دـکـن
کـ بـ ئاشکرا مرـفـایـتیان لـ دامـت و بـ ئاشکرا بـرگری
لـ ئاوارـبوونی زـر مـلـ و لکاندن و لـناوبردنـی جـستـی و یـک
سیاسـتی فـرمی دـو تـ دـکـن.

ئـم وـزیرانـی نیازی خـیان ناشارنـو و قسـکانیان نـرم
ناکـنـو، لـگـ ئـو شـدا لـسـر مـزی کـنفرانسی نـودـو یـتی
دادـنـیشن و لـ هـندـک پایتـختی ئـئاوا پـشوازییان
لـدـکـرت. ئـم دژایـتیـ زـق لـ نـوان زـر بـی گوتاری
سـرمایـداری ئـئاوا لـسـر مافـکانی مرـف و پراکتیکی
استـقینـی سیاسـتی نـودـو یـتی کاتـک لـگـ بـرژـو و ندیـ
ستراتیجیـکاندا بـریـک دـکـو ت.

ئـم حکومـت لـ بـشاییدا لـدایک نـبوو و بـ جیا حوکمـانی
نـکردوو. گـیشـوو تـ ئـو ئاستـ لـ بوـری لـ تاوانی

کډکړاو چونکۀ د زمانۀ تۀ تا ادايۀ کي زۀر لۀ ناستي
نۀودۀ وۀ تيدا پارۀزراوۀ وۀ وۀ نرخي ديدات تا نۀستا
نۀ وۀ ندۀ گران نابۀت کۀ حسا بۀ کاني بگۀ وۀ ت.

گرنګترين بۀرګي سياسي نۀ مۀ لۀ واشنتۀ نۀ وۀ دۀت. ئيدارۀي
تر مپ کۀ سياسۀ تي استۀ وۀ نۀ تۀ وۀ يي پۀ پليستي نۀ مپريکا بۀ
بۀ سنوورترين شوۀ د ردۀ بۀ ت، پشتيواني ستراتيژي بۀ مپرج بۀ
ئيسرائيل دابين دۀکات کۀ لۀ هۀ موو نۀ وۀ شتانۀ زياترۀ کۀ
ئيدارۀ کاني پۀ شووي نۀ مپريکا پۀ بيان بۀ خشيووۀ. استګي يي
مۀ ژوويي پۀ ويستي بۀ جۀ ختګردنۀ وۀ هۀ يۀ کۀ نۀ مپشتګيريۀ
داهۀ نانۀ کي تر مپ نيي.

لۀ لايۀن ئيدارۀي ديموکرات و کۀ مارييۀ کانۀ وۀ وۀ کي يۀ
پۀ روۀ ردۀ کړاوۀ، تۀ نانۀ تۀ ګر پلۀ و شوۀ کاني جياواز
بوو بۀت. نۀ وۀ يي تر مپ کردوويۀ تي بۀ زرګردنۀ وۀ يي سۀ قفي نۀ م
پشتيوانييۀ بوو بۀ ناستۀ کي نوۀ لۀ بۀ شرمي و ناوبانګ،
هۀ موو ګۀ يۀ کي هۀ نجيري ديپلۀ ماسي کۀ پۀ شتر کاريګرۀ ري نۀ رمي
کرد بوو.

نۀ مپشتيوانييۀ تۀ نيا هۀ وۀ ستۀ کي ديپلۀ ماسي نيي. نۀ مپ
هاوپۀ يمانييۀ کي ئايديۀ لۀ ژيي نۀرګانيکي نۀ وان دوو
بزووتنۀ وۀ يي راستۀ وۀ وۀ ګۀ زپۀ رستۀ کۀ لۀ ناوۀ رۀ کياندا
نزيکن: هۀ ردووکيان هۀ ژمووني نۀ تۀ وۀ يي بۀ سۀ رچاوۀ يي شۀ رعيتۀ
دادۀ نن و هۀ ردووکيان ګوتاري ئاسايش و تيرۀر بۀ کاردۀ هۀ نن
بۀ پاساو هۀ نانۀ وۀ يي تاوانۀ کان دژي ګۀ لاني چۀ وساو،
هۀ ردووکيان کار بۀ هۀ وۀ شانۀ وۀ يي دامۀ زراوۀ کاني چاودۀ ري
نۀودۀ وۀ تي دۀ کۀ لۀ وانۀ يي لۀ پرسينۀ وۀ يان لۀ ګۀ دا بکات،
و هۀ ردووکيان ګوزارشت لۀ جياوازي يۀ کي سيستۀ مي سۀ رمايۀ داري
دۀ کۀ بۀ رژوۀ وۀ ندييۀ کاني زابۀ وون لۀ سۀ رووي هۀ موو
مرۀ فۀ کۀ وۀ دادۀ نن وۀ چاوکردني ياسايي.

واشتن و تۀ لئۀ بيب لۀ رۀ دا وۀ ک دوو دۀ ربۀ يني جيانۀ کړاوۀ يي
يۀ ک سيستۀ م دۀ ردۀ کون کۀ هۀ ز دۀ کاتۀ ياسا، نادادپۀ روۀ ري
نۀ تۀ وۀ يي دۀ کاتۀ شارستانيت، و بۀرګري دۀ کاتۀ تيرۀر.

نۀ مپهاوپۀ يمانيتيۀ هۀ موو شتۀ ک دۀ دات بۀ مافۀ کاني ئيسرائيل
بۀ زيادکردني پۀ شۀ لکار ييۀ کاني: پاراستن لۀ نۀ نجومۀ ني
ئاسايش لۀ ګۀ يي فيتۀ يي نۀ مريکي دووبارۀ و سيستماتيک،
داپۀ شيني ميديا لۀ ګۀ يي ميکانيزمي ديچيتا يي استۀ وۀ يي
نۀ مريکي کۀ جينۀ سايد وۀ ک بۀرګري لۀ خۀ ي دادۀ وۀ وۀ ت، و
پشتګيري نۀودۀ وۀ تي کۀ جياکاري نۀ تۀ وۀ يي قۀ زون وۀ ک
بۀرګرييۀ کي وۀ وۀ ئاپارتايد وۀ ک پۀ ويستيۀ کي نۀ مني پۀ شکۀ ش

دښکات. ئېمېش یاسایېکی ګډه زیږېدلی شکر واک بېشک لې سیستمی حوکمېانی نهوډوولېتی مامولې دښکات. ئېوولې لېرېدا نوولې لې خودی کردارېکېدا نیې. ئیسرائیل دښان ساول لې سېدارېدانی نایاسایې ئېنجام دډات لې ګډې کوشتن و لې ناوبردنی مېدانېکان و بېمبارانکردنی استولولې دانېشتوانی مېدنې. زړېک لې و ئېپرېاسیېنانې دښان هاوولېتی مېدنې لې دېوړوبړی ئامانجېکانیان کوشت و بوولې جرېک لې لې سېدارېدانی بېکېمېکې بې زمانې ئاسایش و بېرېست دا پېشرا بوو.

ئاشكرا ترين و قەزەونتريّن مەدەلل ئۆيى كە ل غەزەل ل
مانگى تشرينى يەكەمى 2023 ۋە ۋویداۋ، كە ژمارى
قوربانىان ل ۋفتا ھەزار كەس تەپەيۋە بىپەى ئامار
بەگە نامەكان كە زەربەيان خەكى مەدەنى بوون.

ئۇلار ئۆي ئۈستىدىن دېمەكچى بولغاندا، ئۇلارنىڭ قولىغا تاشلاپ قويۇشقا باشلىدى. ئۇلارنىڭ قولىغا تاشلاپ قويۇشقا باشلىدى. ئۇلارنىڭ قولىغا تاشلاپ قويۇشقا باشلىدى.

ئەم شەۋازىكى فاشىستى لى لى سەدارى دانى بەكمەنى بە دادگا يەكە لى بەردەم چاۋى جىھاندا ئەنجام دەردەت.

ئۇلار ئۇلارنى تازىلايدۇ، ئۇلارنى كۆك دېگەن چىتر خەي بىر كۆشتىنى
 نەھنى سىنۇردار ناكات، ئۇستا بىر ئاشكرا ئۇم كارى دېگات و
 شەرعىيىتى ياسايدۇ پەيدى بىر خەشەت و دېخاتە ناو جىبە خانى
 ياسايدۇ ئاگەيدى ندرار كۆيدۇ. ئۇم ئازايدىتى نىيە لى داننان
 بىرلەشكەن لى سەرزىلەشكەن دات، ئۇلار بولۇپ يىيە لى ئاسايدۇ
 كۆردى و بىر ياسايدۇ كۆردى تاوانى كان بىر يىستىرىشكەن كانىان.

3. بزووتنووێ نیشته‌ج‌بوون، لێ پ‌راو‌زنوو ب‌ د‌ی ب‌ ی‌اردان ئ‌م زی‌اد‌بوون‌ ناتوان‌ ج‌یا ب‌کر‌ت‌وو ل‌ ئ‌ی گ‌ش‌س‌ندووی بزووتنووێ نیشته‌ج‌کردنی ئ‌گ‌ز‌پ‌رست ل‌ ک‌ناری ئ‌ژ‌ئاوا ک‌ ب‌ در‌ژ‌ایی د‌یان سا‌ ل‌ ک‌م‌م‌ک‌ ل‌ پ‌راو‌زی ن‌خ‌شی سیاسی‌وو گ‌ڤ‌او‌ ب‌ ه‌ز‌کی سیاسی کاریگ‌ر ل‌ ناو پ‌ک‌ه‌انی د‌وو‌تی ئ‌یس‌رائ‌ی‌ل‌دا. ئ‌م بزووتنوو‌ی‌ ب‌ ج‌یا ل‌ چوارچ‌وو‌ی ن‌ه‌ود‌وو‌تی ن‌گ‌ب‌شت‌ ئ‌م پ‌گ‌ ت‌وو‌ر‌پ‌ی‌.

گەشەیی کرد و گەشەیی کرد لە ژێر بودجەی بەردەوامی ئێمەریکا و هاوبەشی ئابووری بەیچەکان و پەییوێندییە دیپلۆماسییە ئاساییەکان کە تەنانەت لە خراپترین و توندوتیژترین قەناغەکانی فراوانبوونی نیشتهجێبوونیشدا هەرگیز نەبێت.

نم بزووتند و یه ئستا بر و سیاستی توند و وتر پا د نیت و نامراز کانی س رکوتکردن و سزادان فراوان دکات، ل وانه یاسای توندتر وک ئ و یاسای بی بم دوا ییان پ س ند کرا و . نم گ انکارییه بر ره می ستراتیژ کی سیستماتیک بی بنیاتنانی بوونی دیم گرافی و سیاسی ل خاکی ف لستین و هاوکاری بر رد و امی پار ی حکومت و پاراستنی س ربازی ه میش ی .

نیشته ج بوونی ئیسرائیل ل ناوچ داگیرکرا و کانی ف لستین پ شملکارییه کی ئاشکرا و ب گ گ نام ی یاسای ن د و و تییه و نم ب یار کی یاسایی وون و ئاشکرایه . ماد د ی 49 ل پ یمان نام ی چوار می جن ف گ ل د س م ت کی داگیرکر د گ رت ها و اتیانی خ ی بگواز ن و ب ئ و خاکی ک داگیری دکات .

دادگای ن د و و تی ل را و ژکارییه کی س ی 2024 دا دوو پاتی کرد و ک بر رد و امی داگیرکاری ئیسرائیل و دام زرانندی نیشته ج بوون ب پ ی یاسای ن د و و تی نایاساییه و داوای ک تاییه نان ب ئ و شو نان کرد . ب یاری 2334 ی ئ نجوم نی ئاسایشی ن ت و ی ک گرتوو کان ک ل س ی 2016 د رچوو ، ب ک ی د نگ ج خت ل و د کات و ک نیشته ج بوون کان هیچ یاسای کیان نییه و بر رب سته کی گ ورن ل بر رد م ئاشتیدا .

ل س ر ز و ی ، ژمار ی نیشته ج بووان نم ل ح و ت س د ه زار ک س ت د پ ت ، ل د خ کدا ک بر رد و امی جوگرافیای ف لستینییه کان پارچ پارچ دکات و ک ناری ئ ژئاوا دکات دوورگ ی کی داب او . س ر ای ه موو ئ مان ، ز ر ک ل و اتانی ئ ژئاوا بر رد و امن ل هاورد کردنی ک لوپ لی نیشته ج بوون و دارایی ئ و ک میانیا نی ل و کار د ک ن و گر ب ستهی بازرگانی ل گ ئ ئیسرائیل واژ د ک ن .

نولن رانی نم بزووتند و یه نم پ ستهی و زاری گرنگیان ه ی و ئ و ی پ شتر ب ئ ج ندای توند و ی پ را و ز داد نرا تا اد ی کی ز ر بوو ب سیاستی ف رمی د و ت ک و رگ و دراو ب یاسای ناچاری ک است و خ کاریگری ل س ر ژیان و ماف کانی ف لستینییه کان ه ی .

4. پ ک هاتی یاسایی دووان ، دوو گ ب ج ب ج کردن

نم یاسای ل ب شای یاسایی د رناک و ت . نم یاسای د ک و ت چوارچ و ی دوو پ ک هاتی یاسایی ک چ ندین سا بوونی ه ی ، ل س ر بن مای دوو و ی جیاواز ک ل وانه ی ب ب ت ه ی سزای ل س دار دان . و ی م د نی ل ناو

ئیسرائیلدا ھەندەك کردۆۆی دیاریکراو لۆ چوارچۆۆی تیرۆردا پەناسە دۆکات و مەرجی یاسایی تایبەت دادنەت کۆ لۆوانەیی لۆ ۆۆی تیرۆرییۆۆ گۆ بۆ جەبەجەکردنی سزاكۆ بکاتۆۆ. بۆگۆرۆی ھەندەك لۆ شیکردنۆۆکان، لۆوانەیی ھەندەك ۆۆرۆبی فۆلۆستینی لۆ ناو ئیسرائیل بگرتۆۆ، یان زیندانیان و دەستگیرکراوۆکان کۆ بۆھۆی ۆۆوداۆۆکانی وۆک 7ی تشرینی یۆکۆمی 2023 دەستگیرکراون. لۆ ھەمان کاتدا ۆۆۆۆۆی سۆربازی لۆ کۆناری ۆۆژئاوا و کۆرتی ۆۆزۆ بۆسۆر ئۆو فۆلۆستینیاندا جەبەجە دۆکرت کۆ لۆژۆر سیستەمۆکی جیاکاری نۆتۆۆیی قۆزۆوندان و لۆ چوارچۆۆی سیستەمۆکی دادۆۆری تۆواو جیادا کۆ نۆ بۆ پۆوانۆی دادپۆروۆری مۆدۆنی بۆۆۆۆ دۆبرۆت و نۆ بۆ گۆرۆنتی سۆرۆتایی.

ئۆم دۆالیزمۆ یاسایی ۆۆنگدانۆۆی پۆکھاتۆۆی کۆ سۆرکۆتکۆری بۆ ئۆنقۆست کۆ دۆو گرووپی مرف دۆخاتۆۆ ژۆر دۆو سیستەمی یاسایی جیاوازیۆۆ: سیستەمۆک بۆ نیشتەجۆوون و یۆکۆکی تر بۆ چۆوساۆۆکان، سیستەمۆک بۆ ئۆو کۆسۆی کۆ مافی تۆواۆی ھۆی و سیستەمۆکی تر بۆ ئۆو کۆسۆی کۆ تۆنھا بۆھۆی بوونی لۆسۆر خاکی باوباپیرانی بوۆ بۆ ھۆۆۆۆۆی ئۆمنی.

سزای لۆسۆدارۆدان لۆ ئیسرائیل بۆتۆواۆی نوۆ نییۆ، بۆۆام لۆ ۆۆۆ مۆۆوویۆۆ خۆریک بوو بۆسترا و بۆ دۆگمۆن جەبەجە دۆکرا، و تۆنھا لۆ خاۆۆۆۆکی نااسایی زۆر سنوورداردا بۆکار دۆھات، بۆتایبۆتی لۆ سۆدارۆدانی ئۆدۆۆف ئایشمان لۆ ساۆی 1962. گۆۆانی ئۆستا تۆنھا لۆ چالاک کردنۆۆی نییۆ.

زیاتر دۆۆوات، مۆودای خۆی فراوان دۆکات، ئاسانکاری بۆ جەبەجەکردنۆۆکۆی دۆکات، و قۆربانیۆۆکانی لۆ ھۆموو گۆنتییۆکی ۆۆۆۆۆن دامالۆۆت، لۆ چوارچۆۆیۆکی سیاسی و سۆرکۆتکۆردا کۆ ھیچ بۆارۆک بۆ لۆکدانۆۆی مۆبۆستۆۆ استۆقینۆۆکانی ناھۆۆۆۆۆ.

ئۆۆی ئۆم یاسا قۆزۆونۆ بۆ تاوان دادنۆۆت تاوان نییۆ بۆ مانا یاساییۆۆ استۆقینۆۆکۆی خۆی. بۆرگۆری خۆی بۆ ھۆموو شۆۆکانیۆۆ بۆ تاوان دادنۆۆت. ئۆوانۆی دۆکۆونۆ دیلۆکانۆۆ دۆبۆت بۆپۆی یاسای نۆودۆۆۆتی مۆیی وۆک دیلی جۆنگ مامۆۆیان لۆگۆۆۆدا بکۆرت نۆک وۆک تاوانبار، ئۆمۆش ئۆو پۆگۆیۆۆ کۆ لۆ پۆیمانامۆی سۆیدۆمی جۆنقۆدا دۆستۆبۆر کراۆ، کۆ ھۆزۆ داگیرکۆرۆکۆ بۆ ئۆنقۆست پۆشتگۆۆی دۆخات بۆ ئۆۆۆی خۆباتی ئازادیخوازی بگۆۆۆۆت بۆ تاوانۆک کۆ شایۆنی لۆسۆدارۆدان بۆت.

فەلەستینیيەکان لە ناوچەکانی ژێر داگیرکاری ئیسرائیل لە بەردەم سیستمی یاسای دادگایی ناکرێن. لە بەردەم دادگایەکی سەربازی دادگایی دەرست کە لە چوارچێوەی چۆسەندنەوەی نەتەوەیی قەزە و نەدا کار دەکات و سەرەتایترین گەرێنتی دادگاییەکی دادپەرورانی لە دامەزراوە و بەگوێزەری رەخراوەکانی مافی مرئیی ئیسرائیلی و نەودەوێتی رێژی تاوانبارکردنەکان نزیک دەبەتەو لە تەواوی دادگاییکردن. ئەم دادگایانە دادپەروری نین بە هیچ مانایەکی ئاستەقینەیی وشەکە. ئەمانە وشوێنەکی بیرکراتییە کە وایەتی یاسایی هەڵە دەبەخشێت بە یارێکانی پەشوخت لە ژوورێکانی تردا.

5. وردەکارییەکانی یاسا، لەسەر دارەدانی داندان بە بە گەرێنتی ئەوێ ئەم یاسایە لە یاساکانی تری تاوان جیا دەکاتەو تەنها سزاکە نییە. ئەمە دیزاینەکی سیستماتیک و بە ئێنقەست بە لابردنی هەموو گەرێنتییەکی یاسایی کە لەوانەیی ئێگرێ لە جەبەکردنی بکات. داواکاری گشتی پەویست ناکات داوای جەبەکردنی سزای لەسەر دارەدان بکات و ئێزامەندی سادەیی لیژنەییکی سە ئێفسەری سەربازی بەسە بە دەرکردنی سزای لەسەر دارەدان.

دادپەروران پەویستە پاساوی نائاسایی تەمار بکەن ئەگەر بیانەوت سزای لەسەر دارەدان بە زیندانی هەتاھەتایی بگەن، کە لەژیکی دادپەروری سەر و ژێر دەکات بە شەوێک کە سروشتی ئاستەقینەیی ئەم یاسایە دەرەخت: لەسەر دارەدان بوو بە بنەقەت و بەزەیی بە هەڵاواردن، واتە دادپەر دەرەخت پاساوی بە ئێو بەدات کە بەچی نەکوژێت، نەک بەچی بکوژێت.

ئێگاکانی پەداچوونەو و پەداچوونەو بە توندی سنووردارکراون و ئەگەرێ لەبوردنیان نەماو، لە کاتێکدا تەمەتبارەکان لە گەشگیرییەکی تەواو ئاگیراون و مافی نوێنەرایەتی یاسایی سنوورداریان بە دەرست، چونکە پارێزەرەکان تەنها لە ئێگەیی پەویندی قیدییدەو پەویندی لەگەڵ بریکارەکان دەکات.

لەپا ئەم یاسایەدا، پەرێ یاسایەکی تر لە بەردەم کەست ئامادە دەرست کە بە یاسای دادگاییکردنی بەشداریبووانی ووداوەکانی 7 ی تشرینی یەکەم ناسراو. دادگای سەربازی نائاسایی دروست دەکات کە دەسلەلاتی پەشوویان هەیی بە دادگاییکردنی ئەو کەسانە تەمەتبارن بە بەشداریکردن لە هەرشەکانی 7 ی تشرینی یەکەمی 2023. ئەم دادگایانە دەسلەاتیان هەیی لە یاسا ستانداردەکانی بەگە و وشوێن

لابد، و سزای لاسداردان بز ریندی سادی بسپینن بـ
ئی وای داواکاری گشتی داوای بکات.

ئم دوو یاسای پکک و فراوانبوونکی ب وند ل بواری
جـ کردندا پکک هـنن، هـندک ل گـنتی ووشوـندکان
لادـ بـن کـ دـیان ساـ جـبـ جـکردنـان سنووردار کردبوو، و
بـگشتی بازدانـکی چـنایـتی لـ گـای چـسپانـندی قـکردنی
یاسایی بـ فاشیستترین شوکانیدا دـنوـندت.

تاوانبارکردنـکـ پـش دـستـپـکردنی دادگاییکردنـکـ بـیاری
لـسـر دراوـ. بـ پـچـوانـو، ئـو هاووـاتیدـ جوولـکـی
ئیسرائیل کـ تاوانی بـگـنامـیی دژی فـلـستینیـکان ئـنجام
دـات، لـوانـ کوشتن و ئاوارـبوون و سوتانندی گوندـکان، لـ
سیستـمـکی یاسایی تـواو جیاوازدا دادگایی دـکـرت، یان
بـهیچ شوـوـیک دادگایی ناکـرت، چونکـ لـکـپـینـو لـ زـربـی
تاوانـکانی نـشتـجـبووان زـر جار بـ فـ و داخستنی
دـسـیـکان کـتایی دـت بـ بـ لـپـرسینـو.

ئم جیاکاریـ کـموکـوـییـک نیـ کـ بتـوانـرت بـ
هـموارکردنی دـقـک چاکبکـرتـو. ئـم جـوهـری پـکـهاتـیـکی
یاسایی کـ مرـق دابـش دـکات بـ پـلـنی نایـکسانی ژیان و
ماف، کـ لـ ناوـکـدا پـناسـی یاسایی وردی ئاپارتاید
پـکـدـهـندت.

کاتـک سیستمـکی لـم شوـوـیـ دـسـلاتی لـسـدارـدانی کـسـک لـ
ماوـی نـود ئـژدا لـسـر بندـمای دادگاییـکی سـربازی بـ
رـژـی تاوانبارکردنی ئـتـماتیکـی پـدـدرت، ئـمـ مامـ
لـگـ یاسای تاواندا ناکـین. ئـمـ ووبـووی ئامرازـکی
کـکـراوی پاکتاوی گـزی دـبینـو کـ واژـی پـرلـمان و
مـری دـوـتی لـسـر.

6. ئاپارتاید، تاییدـتمـندیـکی یاسایی لـ بنچینـی واقعیـو
وـسـفـکردنی ئیسرائیل وـک سیستمـکی جیاکاری گـزی چـتر
تـنها وتارـکی سیاسی نیـ. ئـمـ بوو بـ تاییدـتمـندیـکی
یاسایی دـکیـمـنتاری کـ لـلـاین کـخـراو گـورـکانی
مافـکانی مرـقـو پـشتگیری دـکـرت. لـ راپـرتی ساـی 2022دا،
لـبـوردنی نـودـوـتی گـیـشتـئـو ئـنجامـی کـ ئیسرائیل
سیستـمـکی گـزـپـرستی دژی فـلـستینیـکان پـیـو دـکات کـ
لـسـر بندـمای ستـمی سیستماتیک و جیاکاری دامـزراوـی
دامـزراو و لـ سـرانسـری ناوچـکانی فـلـستین و لـناو
کـمـگـ فـلـستینیـکانی ناو ئیسرائیلدا بـاو دـبـتـو.
هیومان رایتس وچ هـروـها لـ راپـرتی ساـی 2021ی خـیدا

دوو پاتې کړدوو. تېرو کال د سولې تدارانې ئیسرائیل تاوانی
ګډوډۍ زېږېدنه و چې وساندنه و. ئې نجام د دې لپاره ګډوډۍ
سیاسي تېکنیکونه په ټولې ټولګې سپاندنې هڅوونې ګروپۍ کې
نېټو وې. په ستر ګروپۍ کې تردا.

له سالې 2024، دادګای نېټو وې ته راپورته کې او ټکر کې
مېژووې دېرکې و چې ځنې له وې کړدو وې چې بېرته وایي
دا ګیرکاري ئیسرائیل بېرته یاسای نېټو وې ته نایاسایي و
دا وای چې تاییه ټولنه بېرته سټېجې دېکات.

ئېم دېرته نجام نه لې ګډوډۍ نېټو وې ته ناسراو ګان و
دادګا نېټو وې ته ناسراو ګان وې هاتوون کې بېرته مېته دی
یاسایي توند و بېرته نامې مېدانې ورد کار دېکات. ئې مانې
بېرته وکړو وې ئایدیې لېرې ګروپۍ ګانې فشار نېن.

تېرې بېرته کاره ټولنه هېمان لېرې کې پېشته
ئې ندازيارانې ګډوډۍ زېږېدنه وې لېرې فریقای باشور بېرته کاریان
هېنا کاتې ځنې نېټو وې ته تیان وېک دېستې وېردان لېرې
کاروباري ناوځې و شکسته ټولنه لېرې تېرې ټېشن لېرې تایې تمېندی
بارودې ځې ئاسایي ځې تیان وېسف کړد. مېژوو ځوګې ئې و کېسانې
دا وې و ئې و انېش ځوګې دېکات.

له سترې ئېرې واقع، ئېم سیستم لېرې کې مېته ګان ئامرازې
پېرته وېرته دېرته وېرته: یاساکان کې بېرته پېرته ئې و زېږېدې
فېلېسټینيې ګان دېرته بېرته نېشته چې وېرته و بېرته بیانووی موک
و ئامرازې ګانې تر دېرته بېرته ردا دېرته، رېرته کې مېته
پېرته کې کېرته ځې بېرته هاتوچې فېلېسټینيې ګان لېرې
نېوان شار و ګوند و شوې ګانې کارې ګانې توند تر دېکات،
دیوارې کې جاکېر وې کې نایاسایي بوونې لېرته دادوېرې
نېټو وې ته ځېر وې دوو پاتې کړاو تېر وې. ګډوډۍ ګانې ئېرته لېم
کې ځانو ګانې وېرته نېر وېرته بېرته ئېرته نېشته چې لېرې ګډوډۍ
ئېوان دابنر و ګډوډۍ دانی غېزې کې کېرته کړتې کړدو وې بېرته
بېرته نېرته کېرته کړاو کې دوو ملېرته کېرته تېرته دېرته لېرته
بارودې ځېر کې لېرته ئاستې نېټو وې ته تېرته وېرته کارېرته کېرته
مرېرې بېرته ئېرته تېرته مار کړاو. ئېم سیاسي تېرته کېرته ئېرته کاتې
نېرته. ئېم پېرته تېرته کېرته هېرته یېرته کې بېرته سپاندنې هڅوونې
نېټو وې و ګډوډۍ دروستکړاو.

ګانېرته جاکېر ئېرته کېرته زېرېرته حکومتېرته ژرته وایېرته ګان کېرته
دان بېرته اپېرته تېرته دېرته و ستایي مېته دېرته ګانې دېرته کېرته
بېرته وایرته لېرته پېرته نېرته دېرته ماسې و ئېرته وېرته ګانېرته
لېرته ئېرته دېرته تېرته کېرته بېرته ګډوډۍ زېږېدنه وېرته وېرته دېرته، لېرته دوو

ستاندارددا کە تەنها بە لاییکى بەرژووئەندى ستراتیژی سەرمایەدارى ٲووت ٲوون دکرەتوو. کاتەک یاسای نوێ سزای لەسەر دارەدان لەم چوارچەوویدا دادنرەت، ئوو ٲوون دەرەتوو کە ئەرەقەییکی لاییکى لە نوو سیستمەکی یەخراوی زاپوون کە کەنترەیی خاک و جوو و ناسنام دکات و ئەرەقە کەنترەیی ەستووخی مافی زیان زیاد دکات. ئاپارتاید تەنها ئوی تر سەرکوت ناکات.

کار دکات بە لاوازکردنی بەهای مری تا ئوو ەادەیی کە گونجاو بەت بە ژەردەستی و لەناوبردن، بە بە وروژاندنی کاردانووێ ئەرەقە گونجاو لە زەرەبی ەزە گەرەکان کە سپەنسەری ئەم سیستمە دکەن، پارەیی بە تەرخان دکەن، ٲەرچەکی دکەن، و خەیان بە ئیدانەیی زارەکی لاواز ەزی دکەن ەرکاتەک دندەیی ئوو سیستمە چەر دەرەتوو و سنووری ئووێ کە دتوانرەت لە بواری میدیادا ٲشتگوو بخرەت.

7. گەشتگیرى گشتگیر لە جیهاندا، ئوو چەر کە سیستمی ئاپارتاید لەی دەرەت.

سیستمی ئاپارتاید لە ئەرەقەیی باشوور بە ەیی بە ئاگاھەتەووێ لە ناکاوی نوخەیی فەرمانەوو نەرەوت و ەروو ەا بە ەیی سەرکەنەیی زەرەک لە ٲایتەختەکانی ئەرەتوو نەرەوت و ٲەرەوئەدیی ئابووریەکان لە گەرە ٲریتەریا بە دەرەتەکی دیکەش بەردەوام بوو.

کەرەتە ژەر قورسایى ئوو فشار کەرەتە بووانەیی کە لە چەرەند ئاراستەیی کەرەتە دەرەتە: دەرەتە نەرەوتووئەتی گشتگیر، سیاسى، ئابووری، ئەرەدیمی و کەرەتووری، کاتەک ئوو گەشتگیرى ەستەقینە بوو نەک ەوانبەرەیی، مەلەنەییکی ناوخرەیی دەرە و گرانبەرە، و داخووانی وردە وردە شەرەعییەتی رەرەم کاتەک تەرچووێ گەشتگیرى دەرەتە کرد بە کارىگەرەیی لەسەر بەشە فراوانەکانی کەرەتە گەیی سپی ٲەرەت. ئەرەم دەرەتەکی مەرەویدە کە ناکرەت ٲشتگوو بخرەت و ئەرەموونی ئەرەتە دەرەتەمەنەت کە ئەرەتوو بە باشی دەرەتە و بە ئەرەنقەرەت ٲشتگووی دەرەت کاتەک بەس لە ئیسرائیل دەرەت.

ئەرەم، ەموو دەرەتەکی جیهان داوا دەرەت گەشتگیرىکی نەرەوتووئەتی گشتگیر بەسەر دەرەتەتی ئاپارتایدی ئیسرائیلدا بەسەر ٲەرەت. ئەرەم بەنگەرەوانەک نییە بە ەاوپشتی ەرەزی یان ەرەگانەندی ەوانبەرەیی خەرە لەبەرکراو. ئەرەم داواکاری لەدوانی نووسراو و ئیدانەکردنی زیاتر نییە کە سەرەمەرەو کە بە تەرەوای توانای گەرەینی ەچ شەرەک لەسەر ئەرەزی واقع

نیی. ئم و سفی پا ب ندبوونکی سیاسی و ئخلاقى ناچاریی
ب ه ر د و و ت ک ک بانگ شى زگرتن ل یاسای نود و و تی
و ماف کانى مر ق دکات.

پچانى پ یو ندیی دیپل ماسی کان، س پاندنى سزای ئابووری،
بستنى کک وتنى چک، کشان و و ب ره نان، س پاندنى
بایک تکردنى ئ کادیمی و ک لتووری و ورزشی، و دادگاییکردنى
ب رپرسان ل ب رد م دادگا نود و و تی کان ه مووی ئامرازى
پویست و یاسای بوون.

بارودخى نون ت و و یی ئستا ئ و د رد خات ک گ ان کی
است قین و ب رج ست ه ی ک شای نی تبینى و پ زانینی:
ز ر ک ل و اتانى ئ وروپا د ستیان کردوو ب ت پ انندنى
سنوورى ل دوانى زار کی ب ر و ه و ستى بو ران تر و
کاریگ رتر و ه نگاوى ک نکر تى ب ر و داننان ب ماف کانى
ف ل ستینی کان و فشار خست س ر ئیسرائیل.

ل ئ مریکای لاتین، ش پ ل کی فراوان ل ه و ستى بو ران
س ریه داو ک س رکردای تى جیهان دکات ل تکردن و و ی
سیست مى ئا پارتایدى ئیسرائیل و داوای ل پرسین و دکات.
ئ م گ ان ل ای گشتى و م زاجى نود و و تی ئ و
د س لم ن ت ک فشارى ج ماو و رى ک ب و و ی ئ نجامى
است قین ب ره م د ه ن ت و هاوس نگی ه ز ج گیر نیی.

ب پچ و ان و و، ز ر ک ل و اتانى ئا و و ت ن ت ه ن د ک
ل و اتانى ع ر بى ب رد و امن ل ب ه ن کردنى
پ یو ندیی کانیان ل گ ئیسرائیل و ب د ن گردنى
خ ن کانیان ل ترسى فشارى است و ی ئ م ریکا و ترس ل
ت م تى دژ سامى ک بوون ت چ ک کی سیاسى ب ب د ن گردنى
ه موو خ ن ی کی و ا.

ب ی فشارى ج ماو و رى ل م و اتان دا، ل گ ی بزووتن و
ک م ای تی کان، ه ز کانى چ پ و پ شک و تنخواز،
ک خراو کانى مافى مر ق، و س ندیکا کانى کر کاران و
ج ماو و رى، و ک ئامراز کی پویست د م ن ت و ب شکاندنى ئ م
ب د نگیی هاو ب شان و ناچارکردنى حکوم ت کان ب گواستن و
ل ئیدان کردنى زار کی سیست مى ئا پارتاید ب داواکردنى
داب ان و ه و شان د ن و ی.

ل ه مان کاتدا، فشارى د ر کی ب ت نیا ب س نیی. ه ر
گ انکاریی کی یش ی پویستى ب ت ک شانى ه موو
دانیشووانى ئ م خاک ه ی، ع ر ب و جوول ک و ه موو
ن ت و و ئایین کانى تر، ل دژى خودى سیست م. د نگی چ پ و

په شکه و تووخوازان له نه و دانیشتوانی و هاتدا که ئم ځایه
تدکه نه و بوونی هیه و له که مځای خه یاندا باجه کی قورس
ده دن به دژایه تیکردنی نه و ځایه. نه مانه ده نگه کن که
شایه نی پشتیوانی و هاوسه زی و کاری هاو به شن.
8. ده و ته هاو هاتیبوون، به لایه نکردنی ناسیه نالیزم و نایین له
ده و ته

ململان دژي نه م یاسا ځه زیه رستانه ی سزای له سه داره دان
شه کی یاسای جیا نیه. نه م به شه که له خه با ته کی فراوانتر
و قووتر که نامانجی هه و شانندنه و ته وای ته وای په کهاته ی
جیاکاری و زه بوونی نه ته وای و نایینی و گه ان به دوی
به دیله کی استه قینه ی که مرغه نه ناسنام له ناو نه دی
ده و ته و یاسادا دانه ته.

بنیاتنه ده خه کی هاو هاتیبوونی استه قینه و یه کسان
دروشمه کی مانسی یان ئاره زوویه کی یه ته پیا نیه. نه م
واقعیه نه ترین و دادپه روه رانه ترین به ژاردی سیاسیه به
نه وانه کی به استی ده یانه و ته له م بنه سته م ژوویه ده رجه
نه ته نه به به وای به نه و دوی نه و به ره می به نه.
ده و ته ته کی علمانه دیموکراتی که عه رب و جووله که و م سیه
و موسه مان و علمانه و به یاه و نه وانه ته تر هاو هاتی
یه کسان له به رد م یه یاسادا که ته یدا ناسیه نالیزم و نایین
له ده سه ته به لاینه ده که نه و ده گوازه نه و به بوازی نازادی
تاکه که سی و ژیا نی کولتووری.

ناسیه نالیزم ناسنام یه کی کولتووریه و نایینش باو شه کی
تاکه که سیه. هه موو مرغه که مافی نه وای هیه هه یبگرته و
شانازیان په و بکات، به نام هه ر له و خا ده ده و سته و
نا به ته سه رچاوه ی ئیمتیا زاتی یاسای یان پاساو که به
مافه کانی سه رووی مافی نه وانه تر.

ده و ته ته که شه رعیه ته خه له ناسنام یه کی نایینی یان
نه ته وای دیاریکراو و و رده گره ته به ناچاری ده به ته نامرازی
په راو نه خستن له دژي هه موو نه وانه ی سه ر به نه و واته نین و
هه ر نه م شه که سیسته می ئا پارتایدی ئیسرائیلی به ره مه ناو
و تا نه م شه به رده وام له په روه رده کردنی. نه م ده رسه که نه
ته نه له بیر که که نه، به که له نه زموونی دره خایه نی
ناسیه نالیستی دیکتاتوری له هه مان ناوچه ده فله ده که ته.

نه م به چوونه هیه یه کسانیه که له نه وان داگیرکه ر و
ناوار که نه ناگه یه نه ته، هه روه ها هیه یه کسانیه کی نه خلاقه له
نه وان ده و ته ته که ئا پارتاید په یه و ده کات و خه که که له

ژر گمار دان و سړکو تکرډن و داگیر کاریدا برهه سستی دکن.

نم باب ته له استیدا زر ئا زه، له گډه هندی مژووی، جوگرافی، دیم گرافی و یاسایی، و ډگه به چن دین تن وانینی جدی ددات تنانته له نو ډیزکانی چپدا خه. له گډه نه وشدا من له سر بندمای خوځندنو وای واقعی جوگرافی و دیم گرافی مایلی نه و هم ډه که چار سړی په د ووت به ناوکی تر، له سر بندمای هاوو تیبوونی په کسان، دادپرو رانه ترین و واقعی بینترین چار سړ له ئاسه مژوویدا، و په ژر دوو د ووت له سر بندمای نه ژادی به و شو په ی که ئه ستا به او د کرته و، گلی فله ستین له مافه کانیان به بش د کات و کشته نو د خوځندنه له جیاتی چار سړکردنی کشته ئه ستا.

ته که بوونی دیم گرافی قوو له نه وان فله ستین کانه و جوول که کانه له سر نه م خاکه، بوونی زیاتر له دوو ملیان فله ستینی له ناو ئیسر ایلدا که دوو چاری جیاکاری دام زراو په د کی مانتاری د بندو له مافه مدنی و سیاسی و ئا بووری کانیان و هیچ چار سړ کی دا به شکردن و مام کی دادپرو رانه په شکش ناکات، و پارچه پارچه بوونی جوگرافی فله ستین که دیان سا له ئاوار بوونی زه رمل به ره م هاوو، که قسه کردن له سر د ووتی فله ستین له و همدا نزدیک د کاتو، هه موو نه مان په پا به م هه بژاردن د نه.

له ناو استی هه موو نه م بیرکردن و یا نه دا مافه گه ا نه و په، نه و مافه مر په و یاسایی که به به یاری 194 ی نه تنو په په کگرتوو کانه مسه گه ر کراو، مافه ملی نه ها ئاوار په فله ستینی و کو و کچه کانیان که له که مپه کانی لوبنان و ئوردن و سوریو تا سووچه کانی جیهان به او بوون ته و.

هاو که شای دانوستان و که به ربه سته مام ته ی له گډه کردو که په ویست به سریدا زه به ت، له کات کدا له استیدا که که په کی بناغه په که هیچ چار سړ کی قبو کراو ناتوانته ته به نه ت. دخی هاوو تیبوون تاکه چوارچه و که ډگه به دانپه دانان ددات، چونکه خای سرحاو که ی هاوو تیبوون نه که زه رینه ی نه ژادی.

مشتوم له سر باشتیرن شو ی نه م د ووت ته شری و کراو په، نه که ر شو ی د ووت کی په کگرتوو له ژر ناو کی نو دا و ربگرته له گډه لام رکه زیه ته کی کارگه ی فراوان که مافه کانی هه موو په که ت کانی مسه گه ر د کات، یان قه وار په کی فیدرالی

پرتوانی فی السّینیّانی قووتر کرد و پتتئی
تتتئی رناتیفی لاوار کرد لّ برامبّر دوژمنک کّ ئم
دابشبوون بّ تّواوی دقّزتتو.

ئو بزووتن وانئی کّ تّوی داخستنی ئایینی-نّتّوئی و سیاسی
و دسّتتّا تخوازی لّ گوتار کانیا ندا هتّدگرن و جّماور
دخّنّ ناو جّنگکی نایکسانو کّ تّیدا ژیا نی بتاوانان
زرتترین باج ددات، پتتئیکی استّقینئی زگارخوازی
دروست ناکن. بّکو لّ باشتترین حاتّدا لّوانئی بّ ناوکی
تر وئدئیکی پچّوانئی دوژمنکّیان برهّم بهنن.

ئم خنّئی پاشکش نیی لّ مافی فی السّینیّکان و نّ هیچ
جّرّ پرسیارک لّ دادپرووری کّشکّ. بانگّوانکّ بّ
پرّپدانی برّو ئلتّرناتیفکّ کّ دادپروورانّتر،
مرّفانّتر، عّقانیترو کراوّتر بت بّ ئاسئی سّیالیستی،
بّدیلکی توانای بنیاتنای پتتئیکی زگارخوازی
استّقینّ لّسّر زوی.

کّواتّ سّی هّزّ چّپ و پشکّوتووکان لّ هّموو
فراکسیّنّکانیا ندا دّت لّ خستندووی ئلتّرناتیفی دّووتی
هاووّا تیبوونی عّلمانی، کّ ناتوانرّت بنیات بنرّت تّنها
لّسّر شانی پتتئیکی زگارخوازی کّ لّسّر بندمائی
بّلایّ نکردنی ناسیّنالیزم و ئایین لّ دّووتّ دامّزراو، و
هاووّا تیبوونی یّکسان و ئازادی و یّکسانی و دادپرووری
کّمّائی تی وکّ پوّر بّ هّمووان بّ بّ جیاوازی.

دادپرووری بّ کوشتن و تّسّندنوّ بّدی ناھنرّت. تاوان
و توندوتیژی دیاردئیکی کّمّائیّین کّ گّی قووی لّ
نادادپرووری و هّژاری و ئاوارئی و چّوساندنوّ هّی کّ
بّ درّژایی نّوکان کّبوو. کاتّک دّووتّک کّ
جیاکاری نّتّوئی قّزّون ئّنجام ددات پّنا دّباتّ بر
سزای لّسّداردان دژی خّکّکّ لّ ژرّچّوساندنوّدا
تّکشکّنراون، ئو چارّسّری توندوتیژی ناکات. ئو
وروژاندن، برهّمهّنانوئی، و چینّکی نو لّ نادادپرووری
و سکاّا زیاد دّکات.

برپرسیارتی استّقینّ دّکّوتّ ئستّی پکھاتئی جیاکاری
و چّوساندنوّی نّتّوئی کّ توندوتیژی برهّم دّهّنّت و
نوّ لّ دواي نّو خّراک ددات.

مملانئی استّقینّ تّنها بّ یّک سزای یاسایی دیاریکراو
سنووردار نیی، هّرچّند سّخت بت. ئو لّژیککی تّواو
دّکاتّ ئامانج کّ دّووتّ دّکاتّ ئامرازی کوشتن، یاسا

دځاټه پږدځيک به جياکاري، و ئينتيمای نهټوويي دځاټه پږوږک به بهای ژيان.

ئوانځي ئم لځيک دپارځن و دپارځن، چ له گځي پشتگيري استوخه يان له گځي سرکځي ترسندکځو ک هاوکاري استهقينه دشارتهو، برپرسيارتي تهواوي مژوويي و ئخلاقي خيان له ئسته دگرن، جا له تلئبيب يان واشتنن و برکسل و لندځن و پاریس يان له پايتخته عرهبیځان دابنیشن.

خبات به هځوځانندنووي سزای لهسځدارځان، هځوځانندنووي سيسته مي جياکاري و نادادپروځي نهټوويي ئيسرائيل و داباني هاوپيماني جيهاني که دپارځنه شتي جيا نين. ئمانه چنه دبربينکي يک خباتي ئازاديخوازن که هځموو مرځک، به به جياوازي، له چقي بهها، ماف و يکسانيدا دادنهټ.

له چوارچهوځي دا، هځوځانندنووي ياسای سزای لهسځدارځاني ئيسرائيل که له 30 ي ئاداري 2026 دچوو، دبهټه داواکاريي که دسټبهځه و بهپله، چونکه ياسايي که دنده و گځرپه رسته نه، ئامرازکي که دکراوي پاکتاوي گځزي، تاواني جهنگ و په شملکاريي که ئاشکرای ياسای مرځفايي ته نهوځوځي. داواکردني هځوځانندنووي ئو ياسايي ئرککي ئخلاقي و ياسايي که دکهوځته ئسته هځموو هځه چپ و په شکوتووځان و مافکاني مرځف و هځموو دوهټهټک که بانگشهي ځزگرتن له ياسای نهوځوځتي و مافکاني مرځف دځاټه.

با سيسته مي ئاپارتايد له ئيسرائيل بهوځه نين و سزای لهسځدارځان جهځه بکين، نهک تهها له ئيسرائيل بهکو له هځموو ولاتاني ناوچه که و هځموو جيهان. با سزای لهسځدارځان خي دوايين قورباني بهټ که هيچ گځاننهوځي له نيي.

بهستهږ پيوځنديدارځان

لهبوردي نهوځوځتي، 30 ي ئاداري 2026: ئيسرائيل و ناوچه داگيرکراو کاني فلهستين و ياسای سزای لهسځدارځان که تاز بهسند کراو دبهټ هځوځنهټوځو

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2026/03/israel-opt-newly-adopted-death-penalty-law-must-be-repealed>

لهبوردي نهوځوځتي، شوباتي 2022، ئاپارتايدی ئيسرائيل له دځي

فیللستینیېکان: سیستمی ستلمکارانې زابلوون و تاوان لې دژۍ
مرقايتي

[/https://www.amnesty.org/en/documents/mde15/5141/2022/en](https://www.amnesty.org/en/documents/mde15/5141/2022/en)
هیومان رایتس وچ، نیسانی 2021، سنوورک تلپلاند، دسلا تدارانی
ئیسرائیل و تاوانکانی ئاپارتاید و چوساندنول
<https://www.hrw.org/news/2021/04/27/abusive-israeli-policies-constitute-crimes-apartheid-persecution>

شکستی دسلا تداریی. ستار نحماد

للمژووی گلان و ململانې نوان ستلمکار و چوساوانکاندا، هیچ
دیاردېک بلقد “خبلزاندنی دسلالت” مترسیدار نیی، چونک
نملئو خااېک تپیدا پلوانندی نوان فرمانلوا و هاواتی
دگاتې بنېست و دیوارکې ئلستور لې بل متمانی دروست دبت.
دسلالتکې شکستخواردو، کاتک دبینت توانای ککردنولای ن
جیاوازانکان و ازیکردنی جملواری نملو، لې جیاتی چاکسازی و
گوانلې لای میللې، پنا بل توندوتیژی و بلزاندنی خااکی
دبات، ئملش بلرنجامکې تال و وبرانکری لددکولتول ک
کملگ بلر و لکترازان و دوورکوتنولېکې یججاری دبات.
کاتک لکلی ئازادی و دبرلینی دید و بلچوونل جیاوازانکان ل
ناوخلدا دگیرت، دسلالتدار بل کردولکانی وای لې هاواتی و
لای نل سیاسییکانیش دکات، ک لې داخی ئو هملوونالوایی و
چوسانولې، پنا بل دژمنانی میللېتکې خلیان بلرن، نل لبلر
ئولې دژمنیان خش دوت، بلکو وک پلرچکردارک دژۍ ئو ستلم
ناوخلیې ک هملو دروازکانی ژیانی لې داخستوون.

نمل گورترین شکستی دسلالتدارییې ک میللېتک لې ناوما
خیدا هست بل نامیې و بلپلناهی بکات و دسلالتکې وک
داگیرکریکی ناوخلیې ببینت. چن دکرت دسلالتک ک بل لژ
ووناک قووتی لژانلې خااکی ددزت و نانی دملی منداانی ئمل
نیشتمان دبت، هشتا بل بشرمی و ووپلشی درلو هملگری
دروشمی بلرزی و پیرزی ببت و بانگلشی بلرکردنولې ئالای

نیشتمان بکات..؟

ئا... و نیشتمان پش هـر شتـک بـ و اتای پاراستنی ئا بـوو و بژـوی هاوـاتی دـت، نـک برسیکردن و سـرکو تـکردنیان. ناکرـت و قبوـکراو نییـ، کـ سـرکردایـتیـک لـ دوورـوو و لـ ناو کـشکـ زـینـکانیدا کـرکوک بـ دـی کوردستان دابنـ و بـ وشـی بریقـدار یاری بـ هـستی خـک بکات، کـچی کاتـک کار دـگاتـ سـر کردار، تـنانـت بـ بـواریش بـزی نـیت بـ ناو کـانـ خـمناکـکانی ئـو شارـدا تـپـت و تـزارـکانیان لـ نزیکـوو بـینـت. ئـم جـر لـ سیاسـتکردنـ، تـنیا بازرگانیکردنـ بـ پیرـزییـکان و بـکارهـنـانی ناوی شارـکانـ بـ بـرژـوو نـدیـکی کاتی.

دـسـا تـداری بـ وشـی بریقـدار و درـی نـگانـنگ و اـپـرتی میدیایی چـواشـکار پـکنایـت، بـکوو دـسـا تـداری زانستی دادپـرواری و دابـشکردنی یـکسانی سـروـت و سامانـ. دـسـا تـک کـ ئاستی داواکاریـ واکانی میلـتـکـی خـیدا لووتی لـ چیاکانیش بـرزتر بـت و سـری لـ پـا بـقتر بـت و نامادـی هیچ سازش و گفتوگـیک نـبـت، کـچی بـ هـر فشارـکی دـرـکی و ناحـزانـک چـپـا لـبدات و کـنـش بـرت، هـرگیز ناتوانـت بـبـت جـی متمانـی گـلـکـی. ئـم جـر بـفتارانـ وایکردوو کـ خـک بگـنـ قـناءـتـکی وا کـ ئـم دـسـا تـ تـنیا بـ پاراستنی خـی و دارو دـستـکـی دـژی، نـک بـ خزمـتی گشتی. لـرـدا بـزاندنـک دـگاتـ ئاستـک کـ تاکـکان و لایـنـکان هـست بـ نامـبوونی تـواو دـکـن و هیچ بـهایـک بـ دروشمـ نـتـوو یـکان نامـنـتـوو، چونکـ کاتـک نیشتمان نـتوانـت نانت بـ دابین بکات و ئازادیت بـ بپارـزـت، ئیتر بـ زـرـک تـنیا دـبـتـ تـلبـندـکی گـورـ. کاتـک دـسـا تـدار چـژ لـ چـوسانـوی هاوزمانـکـی خـی دـبـینـت و لـ هـمان کاتدا بـرانـبـر بـ بـگانـ دـبـتـ پارـ پـرستـکی گوـا یـ، ئـوو نیشانـی کـتایی هاتنی وادانی ئاکاریـ.

پـویستـ ئـم دـسـا تـ بزاندت کـ مـژوو بـزایی بـ کـسدا نایـتـوو و ئـو دیوارـی لـ نـوان خـی و خـکدا دروستی کردوو، بـژـک بـسـر سـری خـیدا بـووخت. برسیکردنی میلـت و دزینی سامانی گشتی و پاشان داوای نیشتمانپـروـری کردن، گـورـترین سووکایـتیـ بـ ئـقـی مـرـف. نیشتمان تـنیا خاک نییـ، بـکو مـرـفـکانـ؛ کاتـک مـرـفـکانت بـزار کرد و وات لـکردن بـز لـ خاک و زمان و نـتـووـی خـیان بکـنـوو بـهای کارـ ناـواکانـتـوو، ئـوا تـ گـورـترین ناپاکیت لـ مـژوو کردوو. دـسـا تـداری اـستـقـینـ پـویستی بـ دـسـزی و پاکی و دـستپاکی هـیـ، نـک بـ فـ و تـتـکـی سیاسی و خـدـوو مـندکردن لـسـر حسابی منداـ هـزارـکان. کاتـک دـسـا تـک

دې بېلتې هېكاري ئېوې گېنجېكاني وېا تېكې سېرى خېيان هېگرن وېو وې
لې هېندېران بېكېن، كاتېك زاناكان و بېرمېندېكان پېراوېز دېخرېن و
مشېخرېكان دېكرېندې پېشېنگ، ئېوا ئېو دېسېا تې نېك هېر شكستې
هېناوې، بېكېكو بووې تې بارېكې گران بېسېر شانى مېژووېوې.
بېكورتې، ئېم دېخې ناھېموارې ئېستا تېنېا بې گېانكارې بندېتې
و گېانېوې شېكې بې مرېف و سزادانى دز و گېندېكېكان چاك دېبېت.
شكستې دېسېا تدارې لېرېدا كېتايې نايېت، بېكېكو دېبېتې سېرېتايېك
بې اېپېيېنى وشيارې و داواكردى مافې خوراوېكان. مېللېتېك كې
فېرى نان خواردن بې ئارېقې نېچاوان بووېت، هېرگېز تېسليمې ئېو
دېسېا تې نابېت كې دېيېوېت بې برسيكردن بېخاتې سېر ئېژنې.
كاروانې خېبېزاندىن هېموومان بېرېو هېدېرېكې وا دېبات. كې هېچ
گېانېوېكې تېدا نېبېت، مېگېر ئېوې ويژدانېكې زيندوو لې ناو
جومگېكاني ئېم وېا تېدا سېر هېبېداتېوې و كېتايې بېم هېموو ستېم
بېندېت كې ناوې نراوې حوكمېانى. نېشتمان پېويستې بې سېركردېيېك
هېيې كې لېگې ئازارېكاني كېركوك و هېموو شارېكاندا بېژيت، نېك
تېنېا لې كاتې گوتارېكاندا ناويان بېندېت. هېتا ئېو كاتې دېسېا ت
لووتې لې گارې بېندتر بېت، بېزاندىن و دووركېوتنېوې خېكېش
بېردېوام دېبېت.

ستار ئېحمېد

ساوېرېبروخ و نېخېشخا نېي بېخشېن. . ئېحمېد ئېسو

غېزال، قوربانېيېك لې پېسېسى بېتا بېوونېوې كا يېي پزېشكېي لې
نېوېكې بېهادارېي مرېي

لې جېنگې جېهانېي دووېمدا، كاتېك ئېمانېا لې شكانې گېورې و يېك
بې دواي يېكېكانېدا لېلايېن ووسېيېكانېوې، جېنگې گېيشتېوو
دېوروبېرى بېرلېن، لې يېكېك لې نېخېشخانېكاندا كې دكتېر
ساوېرېبروخ، كاري پزېشكېي و نېشتېرگېرېي تېدا ئېنجام دېدا و چارې
سېرباز بېرېندار ئېمانېيېكاني دېكرد، بېمام بېكېوت بووې يان

بہ نہانی یان ہر جہرک، یہ کہ لہ سرباز ہوسیدہ بریندار کان دگاتہ نہ خشا نہ کہ و بہ بردستی دکتہر ساوہربروخ بہ چارہ کردن. ساوہربروخ بہ بہ دوودہیی و بہ بہ پرسیار کردن و داواکردنی مہتی پلہس و لایہنی پلہیوہندیدار یان بہ بہ لہہرچاوغرتنی ئوہی سرباز ہوسیدہ کہ لہ ہرہی دوژمنہ و ہر ئستا دوژمن ئاگر دہبارہنی بہ سہر گہل و نیشتمان کہ یدا، داو و دہرمانی پلہویستی بہ دہکات و بہ ئہرکی چارہسازیی خہی ہدہستہت.

ساوہربروخ، زانایہ کی بواری پزیشکی گہورہ و پزیشکہ کی نہشتہ گہری بہ نہوبانگ و کاریگہری ئہمانیہ، کہ ژمارہ یہک دہزینہوہ و داہہنانی کاریگہری ئہنجامداون لہ بواری پزیشکی و نوژداریدا.

ساوہربروخ، باوہی و ہا بووہ و چہندین جار بہ شہوازی جیاواز و لہ وانگہی جوداوہ باسی کردووہ و چہند پاتہی کردووہ تہوہ کہ پلہشکہ شکردنی خزمہ تگوزاری پزیشکی و نوژداری بہ مرہف، بنہمایہ کی مرہیی و گہردوونیہ ہہی بہ بہ لہہرچاوغرتنی پلہ و پلہگہی کہ مہلایہ تی، سیاسی و ئابووری کہ سہکان و ہرہوہا بہ بہ لہہرچاوغرتنی ئنگ و ئگہز و زمان و نہتہوہ و ئاین و ئاینزا، دہہت ہر ئیمکاناتہ کہ لہ بواری پلہستاری، پزیشکی و نوژداریدا بردہستہ، لہ ہرزترین ئاستی خہیدا پلہشکہش بہ ہموو ئہ و کہسانہ بکرہت کہ پلہویستیان پلہیہتی لہ چارہخواران.

ساوہربروخ، ہندہ پزیشکہ کی استہقینہ و بہ باوہ بوو بہ کارہ کہی، کہ ہندہ جار ئہو پلہداویستی و کہلوپہل و دہوا و دہرمانانہی بہ پارہی گیرفانی خہی دہ کہی و لہ ماہہ کہی خہیدا بہ ہندہ کہ لہ چارہخوارانی ہہزار و بہ پارہی، بہ خہہی پلہشکہ شدہ کردن و تہنانہت تا ئاستی نہشتہرگہری لہ بردنی ہشاہہ شہرپہنجہیہکان و نہخہشیہ قورسہکانی دی.

کاتہ کہ نہخہخانہ یہک یان پزیشکہ کہ ”نہخہخانہی بہخشین و ئہو پزیشکہی لہو کاتہ دا لہوہ بووہ“ چاوہہہی کاغہزہک و پلہہذانی پلہس یان ہر لایہنہ کہ دہ کہن بہ چارہ کردن بریندار کہ کہ لہ لہہواری مہرگدایہ، ہیچمان پلہناہت جگہ لہ لہزنہگرتن لہ بنہما ئینسانییہکانی کاری پزیشکی و چارہسازیی.

ہہہت نہخہخانہی بہخشین کہ بہ شہکہ لہ پلہسہسی بہ ہازرگانہی کردنی کہرتی تہندروستی و کایہی پزیشکی و چارہسازیی بہ تہنیش ہموو نہخہخانہ ئہہلیہکانی دیکہوہ، جگہ لہوہی لہدانہ کی

گور یی ل خزم تگوزاری کی گرنگی و کو خزم تگوزاری ت ندروستی و پزیشکی و کو خزم تگوزاری کی گشتی بی کم مگا، هروها ل دان ل بها و ناو کی مر یانی ک رتی ت ندروستی و پزیشکی و هروها ل دان ل پیش و کاری پزیشکی و ت ندروستی و کو کار و پیش کی مر یی با و خا و بن مای بهاداری گ ردوونی.

خزا شای سا به لخی! . . برایم فانی

خزا، خزا شای سا بلاخیی
ک نیشکی شار کی همن و قازی
شای چوارچرا و ک ماری کوردیی
ل دست عجمان ووی ل شار زوور کردیی
سویندی به نیشتمان و زدی خای خواردیی
ه تا زگار نه به نیشتمانی ل دستی عجمان
خورد و خوارکی ل خ حرام کردیی
هستا و کوت گوند به گوند و شار به شار
چم و کو و شاخ و چایی ل ژر په خستی
خای ل مبدندی پیرمرد و حاجی کی دیتی
خای تک کچ و کو انی ژه ها ت کردیی

لاس و خزا، خج و سیامند، سید وان، مم و زین و زربای بهیتی
کورد، به تراژدی کتایی پدیت، وک ژیانی خزا و خزا کان.
زربای ابرانی سیاسی کورد وک شخ سعید و سید زرا، سمک،
قازی، قاسملو، شرف کندی، شفیعی و زریتر، ژیانان به تراژدی
کتایی هاتوو. کارسات کانی دسیم، ه بجم، ئنفال، قانا و
قاناتان، گانانوی ژیانی تراژیکی نتووی کورد.

کورد خای ل حاند ئم تراژدی و کارساتان به شاعر و سرود و
دلاو ننتو و به شهید ناو هنانی کوژراورکانی خای ل ناو
فرهنگ ه رشب ران و داگیرک رانیدا، د بینتو و. به خوندن ووی
شاعر و سرود حماس و هستی خای دژ ننتو و و بیر و هزر و

بیرکردن و له جـدا د مـنـتـو، بـم چـشـنـه گـا بـ
دووبار بوون وای کارسات، ئاوا د هـشـتـرـتـو.

هـر نـتـو وـیـک بـ دـرس وـرگـرتـن لـ کارسات و هـشـتـر کـانـی، گـای نو
د گـرـتـو و گـای کـن دووبار ناکاتـو. ئو وای تووشی هـلـکـاسـت
کـرا، خـی لـ سـرـبـخـی خـی و نـیـشـتـمـان و خـشـکـکـیـدا، دـیـتـو.
خـا و نـی دـر سـیـم، هـشـتـر بـجـ، ئـنـفـال، قـا نـا و قـا تـان و شـنـگـال،
خـیـان لـ ناو جـغـزی داگیرکـرانی خـاک و خـشـک و کـیـانـی خـیـانـدا،
دـیـتـو تـو.

مـرگـی خـزـا کـان تـگـیـشـتن و سـیـاسـت و هـشـتـر سـوکـوت و لـ ناو
جـغـز کـان مـانـو و مـان، لـ قاو دـدـن!

برایم فـشـی

۱۷/۴/۲۰۲۶

چیرک \ فـنا بوون . کوردستان مید

چاو کـانـم بـهـواشی کـرد و . . ئی خـوا یـ گـیـان! دواکـوتـووم بـ
قوتـا بـخـانـ! بـپـلـ هـستـام و جـلـ تـاز کـانـم دـر هـنا و لـ بـرم کـرد،
شـتمـ ژووری بـرا بـچـووکـکـم جـانـتـاکـم هـشـتـر بـگـرم، سوپاس بـ خـوا
جـانـتـاکـ گـا و لـکـتـا یـدا دایکـم جـانـتـایـکی نو و بـ کـیـووم.
جـانـتـاکـم کـرد شـانـم و بـ اـکـردن بـشـتـم بـ خـوـنـدـنـگا .
دـرگـای خـوـنـدـنـگا کـر او تـو و مـنا کـانـیـش لـ و نـ، بـخـرا یـی
شـتمـ حـوشـی خـوـنـدـنـگا . . ئایا ئـوان سـیـری مـن دـکـن ؟ بـشـام
بـچـی سـیـرم دـکـن ؟ هـنـد کـیـان بـگـو و یـکـتر دـچـر پـنـن و پـد کـن
، لـ و انـی پـیـان و ابـت جـانـتـا نو یـکـم کـم بـچـووکـ بـشـام مـن
بـدـم بـو، ئاسود بـووم لـگـی، و نـی سـیـار یـکی ناوازی
لـ سـر بـو.

یـکـک لـ مـنا کـان هاواری کـرد:

– سـیـری ئـو پـیاو پـیـر بـکـن وکـ مـندا هـشـتـر دـکـات!
مـنا کـان تـکـا دایان قاقای پـکـنـن.

ئاو م داي وو له گډيان ، ئې خوايې! وادياري م بستيان ئېو
كا برايې بوو كه كه او كي سيري له سر بوو و لاي د رگاكه به
تو يي وو سيري مندا كاني دكرد...

به ه نكاوي خرا هاتې ت نيشتم و له منا كاني نزيك به وو هاواري
كرد:

- بگډنډ وو به ناو پل كاني نتيان ه رنستا ..

مندا كاني به پل له او يان له كرد، ويستم منيش به م به م پياو كه
د ستي كاني كرد سر شانم و وتې:

- تې به چي جانتاي مندا نتي له شان كردوو ؟

پياو كي پيري با با رز له ب ردم م او ستاو و د ستي كاني له سر
شانم. نازانم كه يې و چي د وتې ؟ وخساري پياو كه له ب رچاومدا له
بوو ، ه موو ئې و وشانې كه ئستا وتې و كه نو سين كي سر لمي به
باران س ان وو له م شكمدا ، ئستا تې نها ه ستم دكرد شتي كه
شان كاني قورس كردوو . د ستي كم برد به پشت وو...

ئ ه وو خې ئ وو جزدان كه م! چن وا زوو بيرم چوو كه ژن كه م به
كه يني ميو ناردومي؟ به چي له ناو ئ م بينا يدا او ستاوم؟
به پل له ئ و بينا گ ور ي م جه شت كه ن مد زاني به چي تيدا
او ستاوم...

به ر و دو كاني ميو فر شي كه ستم. كا تې كه گ ي شتم، د ستم كرد ناو
جزدان گ ور كه م كه له شانم كرد بوو.. گ نجي كه له پشت م لزي كه وو
و ستا بوو، چاو كاني زق ببوو وو و له ي د و وانيم، و كه ئ و ي سيري
بوون و ور كي نام بكات. ز رد خ ن ي كي ميه ر بانان م به كرد،
پار ي كي كاغ زيم له ناو جزدان كه م د ره نا و دام د ستي. به
د نكي كي ه من وتم:

- كو ي گنج، خرا دوو كيل سوي سوورم به بك شي. هاوسه ر كه م
چا و يي، نابت دوا بك وم.

گنج كه سيري پار كه ي ناو د ستمې كرد و پاشان سيري وخسارمي
كرد، وخساري گرژ كرد و وتې:

- چيې كا برا خ خ فاويت؟ يان پمان ا د بو ريت ؟ ئ وو پارچې
كاغ زې كوا پار؟

به ساتېك تې اما بووم له وخساري كو گنج كه پاشان سيري
د ستي كانم كرد .. ئې خوايې گيان به ه جانتاي كو كه م ه ناو و
كاغ زې كه له ب رچاوم بوو به پار! وادياري ئ مش و ز ر خراپ
خ و توم به ه نكاوي خرا دوو كاني ميو فر شي كه م جه شت و به ر و
ما وو به ك و تم...

له سووچي ش قام كه دا پياو كه له سر كورسيې كي دار دانيشت بوو.
جله كي سپي در ژي پ شيوو . پارچې دار كي گ ور ي گرتبوو كه چن د

تۆلۈكى باريكى پۈۈ بوو، كاتەك پەنجەكانى دېھنا بى تۆلۈكاندا،
دەنگەكى لى دەھات.. ئىم دەنگە چەند ئاشنايى بى گۈيەكانم!
پياۋكە بى دەنگەكى گە و خەمناكەۋ دەستى پە كرد:
- "أَيَا جَارَتَا، هَلْ تَشْعُرِينَ بِحَالِي؟"

بى ئۆۋى بىر بىكەۋ، قاچەكانم لى جەي خەياندا سست بوون. ۋەك
ئۆۋى كىلەك قەۋەكى كەنى مەشكى كەبەتەۋ، دەمم كرايەۋ و پەش
ئۆۋى پياۋكە دەۋى دوۋەم بەت، من بى دەنگەكى لىرەك بىۋەم
پاراۋ، لىگەۋيا چەيم:
- "مَعَاذَ الْهَوَى! مَا ذُقْتَ طَارِقَةَ الذَّوَى.. وَلَا خَطَرْتُ مِنْكَ
الْهُمُومُ بِبَالِي!"

پياۋكە كەمەك سەيرى كەردەم...خەۋەكەكى كە لىۋ و ۋەستا بوون، بىدەنگ
بوون. مەش نوقمى ئاۋازكە بووم و چاۋەكانم داخست و تەنها ئۆ
ۋەشانەم دەگوت كە ۋەك لافاۋ لى قوۋگەۋ دەھاتە دەر:
- "أَيَا جَارَتَا، مَا أَنْصَفَ الدَّهْرُ بَيْنَنَا! تَعَالَيْ
أَقْاسِمُكَ الْهُمُومَ، تَعَالَيْ!

تەعالە تەرى رۇحاً لَدَيَّ ضَعِيفَةً، تَرَدَّدُ فِي جِسْمٍ
يُعَذِّبُ بِأَلِي
أَيْضَ حُكُّ مَأْسُورٍ، وَتَبْكِي طَلَيْقَةً، وَيَسْكُتُ مَحْزُونٌ،
وَيَنْدُبُ سَالٍ؟

لَقَدْ كُنْتُ أَوْلَى مِنْكَ بِالدَّمْعِ مُقْلَةً، وَلَكِنْ دَمْعِي فِي
الْحَوَادِثِ غَالٍ

دەنگى چەپەۋىكى زەرھات. چاۋەكانم كەردەۋ؛ چەندىن گەنج و پياۋ و
مەنە لىم كەبەۋە... گەنجەك وتى:

- بىخەۋا مەمەستا دەمت خەش بەت، غەۋەبەۋەكەت زەر پاراۋ!
لەدانى دەم خەرا بوو و ھەستەم كەد ھەناسەم لى ناو قوۋگەدا گىرى
خەاردوۋ... ئۆ و خەۋەكە بەچى چەۋاردەۋرىان لىگرتووم؟ بەچى چەپەۋ و
فەكە لىدەۋەن و پەم پەدەۋەن؟ قاچەكانم ھەزىان تيا نەبوو.. سەرم
شەۋ كەد و بى ھەنگاۋى خەرا بەناو خەۋەكەكەدا ئەمكەد ...

گەرمەي خەۋەكە جەستەمى نوقمى ئارەقە كەدبوو، لىتەنەشت مەزگەۋتەكە
ۋەۋەستەم، خە ئۆۋە مەزگەۋتەكە يەكە دايمە وتى چاۋەۋەم بەكە ئەستا
دەگەۋەۋە، ئۆى بەچى ناياتە دەرەۋە ؟

ژەنەكان پەل پەل دەھاتە دەرەۋە بەۋەم دايمە تيا نەبوو ..
سەرم داخست بوو لى ژەرەۋە بە ھەۋاشى چاۋەكانم كەمەك بەرەز
دەكەردەۋە و لىناۋ ژەنەكان چاۋەم بە دايمە دەگەۋە .. چاۋەۋەۋانى
ھەراسانى كەدبووم.. دەي با بەۋەم ژوۋرەۋە خە پەشتەش چەندەجار
لەگەۋە دايمە چووم و كەس لىمەي نەكەردووم!

قاچەكانم دەلەرزىن .. بەۋەم چەن كەۋەكى بەۋەكم بىنى ھاتە

دږر و، وادياربوو هاوت م نی منن، بی بی ه نځاوی ه واش و
قورس و چووم ژوور و، باش بی بی چی دایکم دیار نی؟
ل بی گوید کانم زرینځای و بی زریک بی کی تیژ. بی کک ل ژن کان
هاواری کرد :

- کابرا شرم ناک یت ها توویت بی شی ژنان؟ خرا ل ل بی دږ و .
جستم د ل رزی، قو گم وشک بوو بوو توانای قس کردنم ن بوو، هستم
د کرد زوی ل ژر پی کانم د خولت و، ئافر ت کان ل م
ک بوو بوون و و دستان بی اد ک شام، بی خرای بی ه نځاوم نا
بږ و دږ و و ل مزگ وت ک دوورک وتم و ...

ئستا گ یشتم ما و. . باش خ تا ئم بی یانی ش بینا ک مان
ننگی ز ردبوو ... ئی ک ئم بی س وزی ل داو؟

باش بی بی گ ک ک ک مان وا گ او ل بی؟ ت بی بی ک بوون و یان
کرد بت و بی یاری گ انکاری بی بی ل یان د بت؟ یانی ش شار وانی
ه ش بی و خاندنی خانوو کانی ل کردوون ئ گ ر ش وازیان ن گ ن؟
خ ر نژیکی ئاوا بوون بوو، ه و م د دا ل س ب ر کان دوور بک و م و،
ل و کات دا کو بی کی ک م ک بی ت م ن ل دوور و ل بی د و انیم و
بی خرای بی و و ووم ای کرد، خای ئم پیاو بی چی اد کات ب لام
؟ ئ ی و بت جزدان ک م بد زت؟ دستم بی توندی بی جزدان ک م و
گیر کرد و ه زم خست س ر قاچ کانم بی اکردن، بی خرای بی
ام د کرد ... ئا و م دای و پیاو ک ه ر بی دوام و بوو، وازی
ن د ه نا نژیک د بی و ل م، د م خریک بوو ل ل دان بو ست بت،
ه ناسم بی ن د درا، پیاو ک گ یشتم و پ م و د ست کانی کرد س ر
شانم، بی ه ناسم بی ک و و تی:

- بی اد ک یت بی ختری خوا! مردم بی د ست و بی بی چی دیسان
ها توویت بی لای خانوو ک ن ک مان و ما و بت ج ه شتوو؟ و ر با
بگ ین و خرا ..

پاشان س یری جزدان ک می کرد و د ست کانی بی ه ز و ک ش بی س یری
خیدا و و تی:

- ئی هاوار ت دیسان جانتا کی لاو بت بردوو؟ بی م فتاران ت
ئ م ت کردوو بی گ ت ج ای خ ک.

ه ر د مزانی بی دزینی جزدان ک م بی دوام و بی، ل ناو گ ک ک دا
هاوارم کرد:

- یارم تیم بدن .. یارم تیپی .. وازم ل ب ن دزی خو بی چیت د و بت
ل م؟ پار کانمت د و؟

ه مو شت ک ل ب رچاومدا و ک ت م کی چ ل بوو، پیاو کی گ و ر
ل ب ر د م او ستا بوو، وخساری ک م ک ئاشنادیاربوو لام، خ ک کی
ز ر چوارد وریان دابووین... خای گیان من بی بی ل م؟ ئ مان ک ن

؟ بـچـى لـم كـا بـوونـا تـو؟ چـيان دـو تـ ؟ لـڀـ پـيا وـكـا دـستـى گـرم و
وتى :

- با وکـ گيان با بگـيند و بـ ما و کات در نگی کردو . .
 لـ لای بينا يـ کی بـ رز و ازا و اوستا بووم . . پيا و کی گـ و رـ
 قـ کان ی گرتبووم ... لـ پـ در گای بيناکـ کرایـ و ژنـ کی گـ نج ها تـ
 در و و و بـ د نگی کی بـ رز قيژاندي:

- دیسان هـناتـو و بـسـر کـم! سـدـجار پـم و تـی مـن ئـارام نـما و
بـدـستـی و .. ئـیـتر یـان ئـو لـم مـا دـا دـبـت یـان مـن.
جـستـم لـگـگـ قـیـز یـ ئـافر تـک لـرزی.. دـم بـ خـرایـی لـی دـا،
نـم دـزانی بـچی ئـو ئـافر تـ گـنـج و خـساری ئـو نـ گـرـژو تـو یـ؟
بـچی هاوار بـسـر مـندا دـکات! خـمـن یـکـمـجارم چـاوم پـی بـکـوت!
ئـو پـیاو گـور یـ مـنی بـرد ناو بـیناکـ و لـ ناو ژوورکی ازاو دا
داینام و لـی پـرسیم:
- یاوکـ برسیت؟

ٺاوسم به چوارده وره دايو و ئسم کوښه ڪيڏي؟ ڪو باوڪي لسم ژور ڊا
نيو! به چي به وشو ڀي سڀيرم ڊڪاٽ؟
سڀري لڦ قاند و ڊستي خست سڀر شانم و ڀي و تم:

- ئاستا شفت يېكى خشت بى دھنم دست و پىنجى پوۋ بخيت.
پاش ئوۋى پياۋكە شت دىرۋو لى ناو وىنكەنى سىر دىوارىكان
امام ... سىرم دىكرد وىنكى زىرى پىدا ھىواسراۋ .. وىنكى مندا
و گوۋ و چيا و ئاسك و وىنكى بىوانام، وىنكى زىلەنكى لىسىر
ھىواسرابوو، وادىار بوو ھى كىسكە ناۋى ئاسىي و مامستى
ھونىر ..

لڏپڻي ڊنگي ڪراندو وي ڊرگاڪو هات، منداڻي ڪي بچو وڪي ڊسائان هات
 ژوور و و ڦاڇڪ خوار دني بڊست و بوو بڻي ڪي زڙ خشي لڏ هات
 .. ڦاڇڪي لڏ بڻرد مم دانا و بڻه مني وتي :
 - ناخيت؟

زرد خناییم به کرد و دستم کرد بخواردنی .. ئی خوای ئم
خواردن به تام تام کی نام نیی ل ناو دمدا .. سرم بهرز
کردو و کم مک سیری مندا کم کرد کم به دیارم و اما بو
ویستم بیرسم به نام .. یی کسر وتی :

- د زانم دیسانه وو د تڼو چی بیرسی باپیر ... تڼ ناوت ئاسه ی و ئیر ما ی تڼ ی و منیش کوو زای تڼ م، باش ؟ د زانم د تڼو بڼ ی ب هیچم بیر نه ماو .. چونکه ئو و ئژی باران زړرکه باری ل خو نندنگا که تڼ خریک بوویت ب ماسیحه یکه ئاو که ا بما یت ل وکات دا که وتیت و سرت ب خراپی ب زړ ویک که که وت ...

باشان هاتڼ لای گوډم و ب چریډو و تی :

-هیچی تر له ماووو به پرس موه ره دوهووه، دایکم زه توووه و
لهگه باوکم کردوووه تی بهشه، دوهووه بتنه رت به خووه تگه ی پیری..

غزه زاه.. شاعر: نهوزاد بهندی

له شهش ملیان
کوهله و.. زیاتر،
سیام نهده،
مرد نه بوو،
تیمارت کا..
هوهو،
هه ر هوهو نامرد بوون..
غزه زاه..!

له شهش ملیان،
دوهووه و.. زیاتر،
دسته نه بوو
خوهنی موهردیه بیجوه نه،
نه جوها، چارسه رت کا..
هوهوویان هه ر دار و بهرد بوون..
غزه زاه..!

غیرت، هه غیرت
سهگ بتخوا..
له و هوهو تهنه ئهستووری
قوت تهر نابن له قسه و
دره و
لهدوان و
چه نه بازی..
له و هوهو شاعیر
لاته
که پهبان جیا ناکرته و
شاعر لهگه لوقمه قازی..

کامیان و٬رایان
ب٬شیر٬،
تیمارت ک٬ن ..
یان هیچ ن٬ب٬
ن٬خت٬ د٬ت بد٬ن٬و٬ ؟
د٬رگای ووش٬ و
د٬رگای ما ٬ و
پ٬نج٬رت ل٬ بک٬ن٬و٬؟
ش٬ش ملی٬ن م٬٬،
ب٬ فایر٬سی ترس و
س٬رش٬٬ی و ملک٬چی٬،
توشی د٬رد بوون ..
غ٬زا ٬ ..

ل٬ ه٬زاران مزگ٬وتی
گ٬ور٬ و بچوکا ،
ک٬ ه٬ما ن٬ ..
تا ت٬ش٬ر٬
٬ازی ن٬بوو،
لاش٬ک٬تی ل٬س٬ر بش٬ن ..
ل٬گ٬٬ ه٬بوونی ئیما ن٬،
ک٬ نیما ن٬ ..
ه٬زاران پ٬رل٬مانتاری
غ٬بغ٬ب٬ کشاوی
ز٬ر ب٬٬،
حاسیب٬ی٬ک
ووردبین٬
یاخود ز٬ر خ٬ر٬ ..
٬ازی ن٬بوو،
باست بکا ،
ب٬ هیچ ج٬ر٬ ..
ش٬ش ملی٬ن
تارمایی نوستوو ..
ش٬ش ملی٬ن
ویژدانی ب٬ستوو ..
نیو٬ی ت٬ب٬کاری س٬وز و
نیو٬ی ت٬ب٬کاری ز٬رد بوون ..

غزاه...!

باش بوو،
به و جه ره كه چت كرد ..
په ناساي ئه مه ت خسته سه ر
ئه و ته خته يه ..
يك جه به ب له ده نكيش ته،
ئاشكرا كرد،
په رده ت له سه ر وه لا بردن،
به چركه يه ..
هه تا كورد ما به ،
كه چي ته ،
به ته وه به يه وه په به يه ..
هه ره كه به كر عه لي وتي،
ئه م سه رده م
سه رده مي دز و قه چه يه ..
شه مليه ن په نه ره
شكان ..
تا دوه نه بوو ،
به قه ولي خه يان به كه ره بوون،
غزاه...!

به غزاه.. شيعر: سه لام عوم ره

من ته نيا ميواني خه م نيم
قه دي ئه و دره خته په ر م ته ور برينداري كرده و!
تاشه يه كي كو به ستانيم و لافاو هه به داوم ته به با بان،
زامي غه زالي زا گره سيم
كا ته كه له و سه ري دونيا ده ي شوشه ي كورده كه ده شكه،
له ره له ناو خو به نمدا شيشه ق
له ده مارم ده چه قه
من چيتر خه م له خه م جيا ناكه م وه!
من نه به ي په نه گه كي بريندارم له گو به كه ي م نه ژودا

دښنگي قښاني درختکي زاگرسم و
 غزال ټاويدا
 بدنگي ټو باوکم نانکي دسټناک و
 له هژاريدا پلانکاني ټا ټوون و
 له بدردم ماي خودا
 جم دانيدکشي راخستوو،
 من، تاريخي زيندانيي کم که له و ديو ديوارکان و
 خم به سر زاگرسيکاندا دابش دکاو
 زامکانيان تيمار ناکا
 ټنيا ټنياني نيي،
 ټو چاوکانم بوون ټ روبرو خوښي جنگاو ټکانمان دټټر
 ټو منم گډوون کشي دکم
 تا هموو ټزارکان له کون ټشيکان و ټاکشم و
 بيم ټقينوي خم،
 خرهټات و خرټاوا
 به من ټنيا دوو گوللوي خم،
 ټراستي من کراون و
 دمپکن
 خم مک به ټوانيدی له خوداي و
 کچي به من هميشه به پويي،
 پير درختکي زاگرسم و
 هر کسک له بنارم شکي به وش
 لهر چکانم هددو ورن،
 هر شارک له جنگدا بسووت،
 لهر دووکوي خم دمخنکند
 دم بم خټوز و ناخم رش دنون
 من ټنيا مرقي نيم؛
 من ټو جسته ماندوو کم هموو ټو غدرانه هددگرټ
 که خودا نه يينيون،
 من ټو کوي ټاقانيم
 که له جستهي همووتاندا هم و نرمي دنونم
 و له له نونو ټني خمدا هر به قستي خم دنونم
 من خم و خميش من
 به نيشتمان به خم و
 خمشم به نيشتمان دچونم.

غزلها .. شاعر: نذیر و شیروان نازاد

لهم ببور غزلها کهم ..
کچھ کورد چا وگوشه کهم ...
هشتا زیان ،
لای ئم ،
هزارا ی ..
هرزنه بونی خش و یستی و ،
مرق دست ل تارا ی ...
لهم ببور ..
کای ئم ...
کوردای تی و ،
بکورد زیان
لئ شکوت و
لنہو زیندانی شاه ..
دبم بخش ..
هنا س کهم ..
بخشدگی ل تاجوانہو ..
لای ئم ..
دری کی بمانای ..
چند دتنگ و شرمندم بت ..
کد بیستم هاوکارانم ...
لئاست زانی زام کانت ...
دی شیان ...
لگیرفانی شروا کی کهم کورت و
سیند کی چکن دای ..

...

16/4/20

پښتو ريسا . . شيعر: سږدار جاف

د مټک کز، د مټ با بردووی ئې مشو و مټ
د مټک تینووی تریفی ما نگی یېک ش و مټ
خړمانی بخت بې توونی با با څو و
کې من زامدار و عودا و شینی ئې و مټ
کا ته دید م بې سیمای ووت بختدار
چاو پې ئوین، غلا ربووی ه وراز و گ و مټ
بهارم لې ئاوا نې بوو بې پری
ئیریکا وا لېم ئاوا مینا ه و مټ
وا د ستم لې دامنت گیر بوو پښتو ريسا
منا بزو و قورتاری د سستی ش و مټ
ئاسود ه سست فووی یادی ش و گارم
د مټ پښتو ش و بې پښتو زانی ئې و خ و مټ

سږدار جاف

شاعیر و څښگر، ئېمانیا

16 - 4 - 2026

ئیریکا : توخمک لې نړیکې ۸۵۷ جړی و وکی گوډار لې خزانې
ئیریکاسیا